

Рецензенти: Хороб С.І., д-р філол.наук, проф. (Івано-Франківськ)

Бородіца С.В., к.філол. наук, доц. (Тернопіль)

Олеся Мединська, асп. (Тернопіль)

ББК 83.3(4Укр)

УДК 82-312.1

Роман Валерія Шевчука «Тіні зникомі» як художній інваріант наукової версії авторства «Історії Русів»

У статті проведено типологічні паралелі між політичним памфлетом «Історія Русів» та романом Валерія Шевчука «Тіні зникомі». З'ясовано, як у художньому інваріанті письменник виразняє свої наукові висліди авторства «Історії Русів».

Ключові слова: типологія, інваріант, протетичність, модус національного, світоглядний, естетика, модерний, інтенції.

Medynska Olesia. The novel "Vanishing Shadows" by V. Shevchuk as an artistic invariant of the scientific version of the authorship of "The History of the Rus".

Typological parallels between the political pamphlet "The History of the Rus" and the novel "Vanishing Shadows" by V. Shevchuk have been drawn in this article. It has been found out how the writer underlines his scientific research of the authorship of "The History of the Rus" in the artistic invariant.

The aim of our analysis is to cover the connotation of semantic parallels of "The History of the Rus" and V. Shevchuk's family chronicle "Vanishing Shadows" and find out the aesthetics of the expression of the scientific version of the authorship of "The History of the Rus" in the discourse of the actuality of the national mode.

Keywords: typology, invariant, national mode, ideological, aesthetics, modern and intentions.

Історичний роман-хроніка Валерія Шевчука «Тіні зникомі» з'явився з початком нового тисячоліття. За змістом, проблемами та естетикою твір є одночасно своєрідним підсумком попереднього прозописьма цього оригінального й на сьогодні митця, наукові осяги та естетика тексту якого не мають аналогів у сучасній

культури. Водночас він явив грані націєтворчого в мисленні автора та модерні одкровення в естетичній практиці.

Оригінальність роману в тому, що він є художнім інваріантом можливого, на думку митця, авторства знаменитого політичного памфлета початку XIX століття – «Історії Русів». Дискусії про анонімного автора ведуться майже впродовж двох століть. В. Шевчук здійснив скрупульозний аналіз цих дискусій, дослідив до найменших деталей зміст «Історії Русів» на основі широких осягів власних знань, інтелекту й націєтворчих інтенцій. Він дослідив хронологію й ареал поширення твору від часу появи до наших днів, а головне – його вплив на характер суспільного мислення й зародження нового резистансу: інтерес до історії народу, фольклору, появу наукових досліджень, художніх творів тощо. На основі цього Валерій Шевчук обґрунтував свою наукову версію авторства «Історії Русів» та створив її художній інваріант – роман-хроніку «Тіні зникомі».

З'ясування паралелей між романом «Тіні зник омі» та «Історією Русів» важливе тому, що вона є одночасно складовою його сюжету. Роман є художньою інтерпретацією складних і маловисвітлених проблем в історії України, пролонгованих у сучасність – пошуків національної ідентичності. Їх тривале офіційне табування призвело до появи лакун в історичній пам'яті суспільства, заповнення яких поставив метою автор твору в широкому спектрі діянь: науковому, культурологічному, естетичному, публіцистичному. Роман «Тіні зникомі» – оригінальна сторінка в цій діяльності. «Історія України – одна з найцікавіших граней європейської і світової – трактувалася в нас як периферійний додаток до історії російської; вона була зредукowana переважно до найновішого періоду і зводилася до кількох хрестоматійних епізодів. Особливо вперто і хитромудро ігноровано в ній ті суспільні моделі й цінності, які збагачували або могли збагатити світовий досвід демократичної самоорганізації людей» [Лисяк – Рудницький 1994: 94].

Валерій Шевчук змалював цей період у романі «Тіні зникомі» художньо переконливо в конкретиці реалій життя тогочасних українських дідичів, у свідомості яких відроджується прагнення знайти самих себе, свою духовну суть. Орест Субтельний дав характеристику переходу українських

інтелектуалів від «малоросійства» до українства, яка перегукується з естетичним підходом до цього питання й у романі Валерія Шевчука «Тіні зник омі»: «Коли б спитати, що спонукало їх до таких езотеричних занять, як збирання давніх документів, рідкісних народних пісень чи наслідування селянської говірки, чимало інтелектуалів пояснили б це як хобі, спричинене місцевим патріотизмом та ностальгією за зникаючим світом. Тим не менше, внаслідок цих ранніх, аматорських студій, серед невеличкої групи освічених українців з'являється одностайний погляд на те, що слід вважати основоположними елементами власне української культури. Невдовзі ці висновки стануть основою української національної самосвідомості» [Субтельний 1995: 225].

В.Шевчук будує фабулу роману «Тіні зникомі» саме в руслі такого розуміння національного начала. Тодосю Темницького, майора російської армії, спонукав до змін неусвідомленй голос душі. Герой покинув достойну кар'єру, поїхав додому, хоч був здібний, освічений, дисциплінований, зібраний, міг би дослужитися не тільки полковницького, а й генеральського чину. У поведінці українця, який мало не втратив ідентичності, задекларована ідея національного начала, категоріальний профіль якого автор окреслив близько до визначення М.Бердяєва, філософа з українськими коренями: «Національність постає таємничою, містичною, ірраціональною, як і всяке індивідуальне буття» [Бердяєв 1993: 148].

Теодосій починає нове життя з огляду склепів, де поховані предки. Дії згодом виходять із тіні підсвідомого й набувають цілком окресленої семантики: в минулому треба шукати розуміння, яким повинне бути майбутнє, там тіні наших предків. А якщо є тінь, то це вже не порожнє місце – треба тільки, щоб на нього впав промінчик пам'яті. Автор ніби спонукає читачів залишити суєтні справи і прочитати свою історію, щоб прокласти в ній місце нащадкам. Пошуки філософського смислу поняття патріотизму змальовано в його раціональному й ірраціональному, конкретному й міфообразному.

Хронотоп роману і його дієгезис – це художній інваріант «Історії Русів», де невідомий автор з болем «оплакує Україну». На кінець вісімнадцятого сторіччя зникли останні сліди української автономії. Зрікся титулу гетьман України Кирило Розумовський.

Знищено форпост незалежності – Запорізьку Січ, запроваджене кріпацтво. Україна стала російською провінцією. У романі «Тіні зник омі», як і в «Історії Русів», відтворено неоднозначні реакції українства на ці події. Частина козацької старшини поклала надії на прирівняння свого статусу до російського дворянства. Імперія потребувала фахівців з адміністративної діяльності, де українські інтелектуали були вищими від чиновних, культурно вищі від московитів і не боялися конкуренції. Навіть запеклі шовіністи визнали, що Малоросія підштовхнула Москву на шлях суспільних перетворень. Але, вливаючи свіжі сили в Росію, усі вони збіднювали Україну, спричиняли інтелектуальне знекровлення, національні інтенції залишалися в дрімотному стані. Проблемою України було внутрішнє ренегатство, яке загрожувало духовними невідшкодованими втратами.

Всі ці історичні колізії знайшли своє вираження в сюжеті роману «Тіні зникомі». У роді Темницьких були представники всіх станів українства. Займав посади в царській адміністрації Олександр Темницький. Брати Семен, Петро, Теодосій були військовими. Дядько Йоасаф служив єпископом. Інтелектуально працював Теодосій, пишучи історію свого роду. Наратор-усезнавець Валерія Шевчука зазначає: «Я спираюся на тезу українського історика Липинського про природу державоносної та державотворчої еліти, яку він розглядав трипостасно: еліта войовників, еліта економічна та еліта духовно-культурна – всі ці три іпостасі з'єднано в комплексі, зруйнування якого призводить до аномалій у натуральному державотворчому процесі. Цементуючим ферментом для цих еліт ... є національна свідомість» [Шевчук 2002: 22].

У романі висвітлено період, коли в козацькій еліті відбулося становлення старшини, розпочате за гетьманування Мазепи, яка фактично заміняла шляхетський стан. Почалося закріплення маєтків. Старшина дбала про спадковість, чини, а не про духовність, і це руйнувало українство зсередини. Про це також зі смутком згадує автор «Історії Русів». Говорить він і про те, що ворогом України була російська держава, яка знищувала військовиків (війни, каналні роботи, далекі походи), а економічну еліту вправляла в російський простір, що породжувало інтерес до підданства, намагання триматися російської орієнтації. Віддані ж

українству втрачали все. Так, прадід Темницьких Григорій підтримав гетьмана Мазепу й загинув, утративши майно. А дід Петро Григорович уже свідомо віддавав синів у військову й канцелярську службу, щоб не втратити маєток, здобутий важкою працею. Серед паперів діда Годось знайшов лист, де той скаржить на батька, що, «палко люблячи батьківщину і поклавши за неї своє добре ім'я та голову, цілком забув про добробут власної родини. Як конфідента Махіавеля, його діяння пожер час, а могила бозна-де, маєтків не залишив, родину покинув напризволяще» [Шевчук 2002: 71]. Згодом виявиться, що ці нарікання були тільки для показу, зі страху перед можливою перлюстрацією, а батька свого дід поважав, бо в тайниках будинку зберігав його папери. Окремі з документів, названі в романі, згадуються в «Історії Русів». Наведено історичний факт, що окремі роди польського походження були серед козацької старшини. Після першого переділу Польщі 1777 року вони втратили право на володіння маєтками на підпольських землях. Всі заходи повернути втрачене, апеляції до різних впливових осіб не дали результату. Своїм рішенням сейм визначив, що Темницькі не мають права на маєтки предків, бо були дисидентами, залишили Польщу й перейшли на службу до Росії. Тож Петро Григорович змушений був служити, особливо коли помер гетьман Апостол, чоловік тітки Юстини, і його маєтки пішли в царську казну. Коли зміг розбудувати гніздо, енергія і життєва сила традицій сприяли тому, що серед дібров і віковічних пушч дід вибудував село Лісовичі. «Це були не просто дім та церква й будівлі при них – це поселення між світу речей, які мають стати, чи вже стали, часткою тебе самого, душі й розуму» [Шевчук 2002: 95], – зауважує автор, вказуючи на витоки національного резистансу.

Валерій Шевчук вважає, що автора «Історії Русів» слід шукати саме серед таких типових представників української шляхти, які самі пережили наслідки подібних історичних констеляцій, любили свою землю і розбудовували на ній умови для тривання роду, незважаючи на обставини. Вкраплення історичної конкретики в фабулу роману дозволяє вважати роман історичним, хоча персонажі його вигадані. Ілюзію реальності викликає цілий ряд деталей, які було під силу використати тільки доброму знавцеві історії. Не дивлячись на чітко окреслений хронотоп – кінець XVIII ст., Валерій Шевчук виходить за рамки часу в ті моменти, котрі

вважає долетворчими для України, часи Мазепи зокрема. Життєві колізії героїв роману інспіровано в ті події, які важливі для осуду Російської імперії як країни безперервних загарбань. Майже всі члени родини Темницьких так чи інакше в цих війнах беруть участь, щедро проливаючи кров за чужу державу. Мірилом відданості цареві на службі відзначається міра життєвого успіху. За таку видиму облаштованість дорого доводилося платити – втратою душі. Тема національного ренегатства, навіть братопродавства, наскрізна в романі й виявляється у найрізноманітніших колізіях.

Багатий історичний матеріал робить твір композиційно багатоплановим, а авторські декларації-відступи філософічного плану, покликані ідею націєтворення розтлумачити, вивести з світу підсвідомого, а потім перевести її туди знов за допомогою системи міфообразів, подекуди ускладнюють рецепцію роману задля акцентування важливості проблеми. З сюжету роману, як і «Історії Русів», постає тогочасне становище української шляхти, пристосованої до умов чи проскрибованої за національні інтенції, яка, однак, у підсвідомості зберігала історичну пам'ять про славних предків. Суспільно-історичну картину її життя подає Ю.Луцький: «Цю класу було усунено з поля ажіотажу хлібної продукції та торговельних операцій. Представники її так само не могли, за ... рідкісними винятками, ставати в ряди вищої бюрократії. У маєтковій протікав повільний патріархальний поміщицький побут без претенсій на якусь широку діяльність. Молодші покоління, що виховувалися в такому побутовому оточенні, часто не мали матеріальної змоги зоставатися в маєтку, а мусили поступати на службу – єдиний шлях тодішньої дрібнодворянської кар'єри. Посада урядовця, канцеляриста в столиці, військова служба з досягненням скромного, невисокого чину – ось ті ідеали життєвого укладу, до якого могли прагнути і до здійснення якого на ділі йшли молоді покоління українського панства» [Луцький 1998:118].

Вирішальне значення для втрати національної самоідентичності, на думку дослідників історії української ідеї, зокрема І.Лисяка-Рудницького, «мали не так згадані події зверхнього порядку, як внутрішній переворот у світогляді тогочасної української провідної верстви, її відмова... від дальшого відстоювання політичної автономії вітчизни та прийняття нею

всеросійської державної ідеології. Члени привілейованих меншостей погоджувалися з втратою незалежного становища рідних країн, якщо їм це компенсувалося відкриттям дверей до службової кар'єри на ширшій арені. Як приклад – князь Безбородько на посту канцлера Російської імперії за панування Катерини II і Павла I» [Лисяк – Рудницький 1994: 197]. Їх регіональний патріотизм мирно співіснував із «загальноруською», імперською лояльністю. Та велетенський, галактичний простір між двома світоглядом: традиційно-ієрархічним і модерно-демократичним, імперсько-регіональним і національним, малоросійським і власне українським почав долати етнос у першій половині XIX ст. саме завдяки тим, у кого почуття батьківщини озивалося то тасмничим голосом провидіння, то атмосферою батьківського дому і пам'яттю предків, то письмовими родинними хроніками.

Поступово малоросійська еліта вступає в період протонаціоналізму. Австралійський учений Д. Сондерс так окреслив його в праці "Український вплив на російську культуру 1750 – 1850": «Чимало людей, навіть не будучи українськими націоналістами, виражали свою українську ідентичність. Втративши автономію, плекали пам'ять про неї. Їхні погляди були консервативні, але саме вони давали матеріал для натхнення пізнішим українським націоналістам» [Сондерс 1985: 19]. «Історія Русів» своєю появою та резонансним духовним впливом на свідомість української інтелігенції завершила період протонаціонального й стала початком його виходу з вузької стежки на широку дорогу нового національного резистансу. Твір невідомого патріота активізував процес національної самоідентифікації, який триває й понині.

Роман «Тіні зникомі» як художня ілюстрація змісту й ідеології проблем націєтворення, окреслення його суті і змісту, одночасно є високої естетики художнім інваріантом «Історії Русів». Письменник не тільки відтворив уявну картину творення цього політичного памфлета, але й передав у романі його націєтворчу силу, потужний заряд патріотизму автора на художньому й історичному тлі роману-хроніки «Тіні зникомі». Сутність «Історії Русів», на думку Шевчука, не зводиться лише до історичного аспекту. Її автор висловлює думки, які виходять далеко за рамки

свого часу і є актуальними для всіх часів. Він вважає істину, справедливість засадами, на яких має триматися політичний лад, а захист життя, свободи і власності бути невід'ємним правом людини. Так само радикальна його ідея про те, що жоден уряд не повинен спиратися на тиранію або рабство. Тим-то поява «Истории Русов, или Малой России» стала провісником нового напрямку в українській духовній історії. Твір цей, на думку Валерія Шевчука, постав у кінці XVIII століття

III – на початку XIX ст. Але в ньому розглядається Україна як країна з власною тривалою і славною минувиною, а не як провінція Росії – і в цьому велика націєтворча потуга «Исторії Русів».

В.Шевчук спростовує дотеперішні погляди про авторів памфлета з середовища високого рангу клерикалів або чиновників (Г.Кониського, В. і Г. Полетик, О. Безбородька та ін.), вважає неправдоподібним, щоб мали таке сильне відчуття українства, яке засвідчив автор "Исторії Русів". Як зауважив Ю.Луцький, далеко більше підстав знайти їх серед збіднілого українського дворянства, яке жило у власних підупалих маєтках і все ще пишалося рідною українською минувиною. Переконаливий і його аргумент, що написано "Исторію" на Новгород-Сіверщині чи в тих околицях.

Змальовуючи вірогідний образ творця "Исторії Русів", В.Шевчук зазначає: "Жив він у другій половині 18 століття..., брав участь у турецькій війні, значить, народився близько 1745 року; учився в Київській академії, коли в ній уже не культивувалася книжна українська мова, можливо, продовжував навчання і в Росії; належав до козацької старшини; був землевласником, очевидно, не маючи правдивих документів ні на дворянство своє, ні на землю; жив на Чернігівщині, можливо, десь на Городнянщині чи Новгород-Сіверщині і, очевидно, був зв'язаний із новгород-сіверським культурним осередком; відзначався глибоким українським патріотизмом, схильністю до вільнодумства, мав широкий політичний світогляд, цілком негативно ставився до російського абсолютизму та самодержавства, був у курсі подій, що відбувалися на Україні в час його життя» [Шевчук 2001:14]. Найвірогідніше, вважає В.Шевчук, автором "Исторії Русів" був сотенний канцелярист Архип Худорба, який народився між 1748-

1750 роками. У 1769 році як сотенний осавул рушив у Турецький похід, як і автор твору, воював у Другій армії, брав участь у походах Суворова. У 1773 році його призначено сотенним отаманом. Згодом Худорбам було признане право на російське дворянство.

У романі "Тіні зникомі" Шевчук здійснив цікавий і оригінальний художній інваріант творення «Історії» свого роду саме таким шляхтичем із тих місць. Він створив креативну картину того часу, актуалізував рецепцію його проблем, наблизив нас до розуміння їх важливості, увиразнив для сьогодення ідею твору, його публіцистичну наснагу, інтерполював у сучасність її дух націєтворення. Письменник спростував усталену приписами думку про українство як націю поспіль селянську. Ствердив, що Україна і в час найбільшого суспільно-історичного та духовного занепаду була багата інтелігенцією, чие життя наповнене вищим смислом, яка була захоплена історією свого краю з її мальовничою картиною розбурханих і дивовижних подій, яких не було в інших країнах.

Для глибшого розуміння роману «Тіні зникомі» як переконливого інваріанту авторства «Історії Русів» важливе значення має науковий аналіз цього твору В.Шевчуком. Педантично точний у наукових вислідах, він вивчив величезну кількість матеріалів, проаналізував шляхи функціонування «Історії Русів» у документах, наукових працях, згадках, суспільному й читацькому функціонуванні, скрупульозно відстежив послідовність, оприявлення рукописних варіантів у конкретиці територій і в різних осіб, зміст і доказовість всіх наукових версій авторства, можливий час написання. Дослідник вивчив матеріали архівів, у тому числі приватних, простежив згадки про «Історію Русів» у майже столітньому за обсягом епістолярії, проаналізував суспільні та історичні погляди можливих за версіями авторів на предмет їх ідентичності зі способом мислення автора «Історії Русів», її характером і змістом, врахував навіть роки водяних знаків на паперах, проаналізував гіпотези, припущення.

Валерій Шевчук провів широкі дослідження ареалів поширення та характер впливів твору на свідомість митців та інтелігенції впродовж майже двох століть. Серед них називає вплив на ідейні, творчі, наукові інспірації видатних українців

М.Максимовича, О.Бодяньського, М.Гоголя, І.Срезневського, М.Костомарова, західноукраїнських учених і митців, видатних постатей пізніших часів українського резистансу, як і окремих російських діячів, зокрема декабристів і Пушкіна. В.Шевчук простежив сліди впливу «Історії Русів» у більшій чи меншій мірі на творчості М.Гоголя, О.Кониського, А.Метлинського, Є.Гребінки, М.Костомарова, П.Куліша, а особливо на Тараса Шевченка. Це видно з творів «Сон» («Із города із Глухова»), «Великий льох», «Іржавець», «У неділеньку святу», «Тарасова ніч» та ін. Причина цьому – громадянська пристрасть невідомого автора «Історії Русів», його глорифікація України. М.Драгоманов вважав, що твір запанував над думками Кобзаря українським автономізмом, козацьким республіканством. Шевченко брав із нього «цілі картини і ніщо, окрім Біблії, не мало такої сили над системою його думок, як «Історія Русів»»[Драгоманов 1970: 458]. У цьому дискурсі М.Драгоманов вважав «Історію Русів» предтечею «Кобзаря».

Таке ж трактування цього історико-політичного памфлета подає Валерій Шевчук у науковій розвідці «Нерозгадані таємниці «Історії Русів»: «Є твори, доля яких в особливій суспільній заангажованості, які значною мірою впливали на сучасників та нащадків і по-своєму акумулювали національну енергію, щоб вона, ніби струм, потекла потім по артеріях народного тіла, витворюючи новий рівень самосвідомості та гальмуючи творення ферментів національного розпаду. Такі твори, як правило, пишуться на межі епох занепаду й піднесення і мають предтечну місію [Шевчук 2001: 7]. «Цей історіософічний трактат, - зазначає Шевчук, - мав форму політичного памфлета і гостро нагадував нашим інтелектуалам, які вже починали губити національне обличчя, скинувши козацький кунтуш та жупан і одягши російського крою міжнародний камзол та імперський віцмундир, про історичні корені, про їхнє становище, побут, героїчні діяння. Він з'явився, щоб спинити черговий масовий відплив культурної сили з України в культуру чужу, яка узурпувала ім'я, державні традиції та історію народу, собі підпорядкованого, і проголосила цілком безсоромний постулат, що той народ не є народ, його мова не є мова, а історія – не історія, отже, мусить він безболісно й мирно сам себе заперечити і стати частиною народу панівного, державного" [Шевчук 2001:7]. Цей процес витворював стан численних перекинчиків, яким справа

нації, власної землі й народу була цілковито байдужою, а найважливішим було власне збагачення; не бракувало й таких, які в гонитві за чинами й мастками зберігали в дозволених законом межах свій патріотизм.

Шевчук називає «Історію Русів» одним із вражаючих творів українського бароко. Необароковий стиль притаманний роману-хроніці «Тіні зникомі». У стилі барокової гри письменник творить ідейно-естетичний простір "Тіней зникомих". Сюжет і проблематика відтворюють собою не тільки версію творення "Історії Русів", а розпросторюються на всі найголовніші події, описані в цьому творі і відповідно трактовані в руслі світогляду невідомого автора. Але найбільший вплив на естетику та проблематику роману "Тіні зникомі" має саме патріотичний пафос «Історії Русів». Він інспірує художню галактику мислення, використання барокових структур, різних контамінацій. Як "Історія Русів" дала підстави до національного пробудження в освічених сферах суспільства, так і роман «Тіні зникомі», за задумом автора, повинен би мати особливий вплив на сучасність з її складними ідеологічними та суспільно-політичними викликами й загрозами втрати крихких осягів державності, а також мав би стати зброєю для оборони духовних первнів сучасників.

Саме найбільша сила «Історії Русів» – націєтворча пристрасть невідомого автора інспірувала бажання В.Шевчука проникнути в таємницю, хто був її автором, реставрувати події й обставини його життя, відтворити духовний образ його й покоління, ствердити таким чином своє бачення модусу національного живими історичними реаліями. Концепт національного, чітко задекларований невідомим автором «Історії Русів», присутній у всьому семантичному просторі роману. Національні та соціальні симпатії автора роману, апологія українства виражені не менш пристрасно, чітко марковані численними інваріантами наративних форм і прийомів, мультилогосом доль, літературних текстів, ситуацій із кращого з попередньої творчості митця.

Свою оцінку як ученого шляхтича Архипа Худорби, як вірогідного автора «Історії Русів», втілює письменник у пристрасть створення образу героя роману Теодосія Темницького як його alter ego. Він уклав у семантику та естетику цього персонажа

пристрасну силу власних переконань і почуттів, використовуючи методологію автотематизму. Світогляд Тодося Темницького кореспондує з уявленнями автора. Автор і герой ніби зливаються в єдиному духовному натхненні. Використано прийом автопсихологізації ліричного (саме ліричного) суб'єкта, оскільки автор і герой перебувають у єдиному психоемоційному стані. Таким чином, Валерій Шевчук ідентифікує свої патріотичні інтенції через образ Тодося Темницького з автором «Історії Русів». Має на це право, адже він також створив літопис свого народу в численних творах про українців минулого й сучасного – порою глибокої суспільної та духовної стагнації. Єдність, тотожність індивідуальних позицій автора й героя простежується в романі на найглибшому, паракритичному автотематичному дискурсі. Пояснюючи мету своїх писань, Теодосій одночасно висловлює авторське розуміння головного в своїй праці, власну концепцію пошуку етноконсолідуючого фактора як надзавдання в проблемі його нагально потрібного для українства дієвого, активного перспективізму.

Таким чином, роман «Гіні зник омі» є художнім інваріантом «Історії Русів». Автор на конкретному сюжеті висвітлює певний період в інтелектуальній та духовній історії українства, у якому постала проблема загрози втрати національної ідентичності, вирішуючи її в ключі історико-функціонального методу, інтерполюючи важливі аспекти в нашу сучасність, акцентуючи їх непроминну гостроту й актуальність: «Поки живуть роди із первнями нації нашої, поти не бути Малоросії у гробу», – доходить він глибоко провіденційного висновку устами Теодосія Темницького [Шевчук 2002:143]. Це твердження глибоко сприймається сучасним читачем на рівні формування свідомості завдяки художньо переконливому зображенню, коли кожна деталь сюжету і весь роман підпорядковані єдиній ідеї націєтворення.

Література. Бердяєв 1993: Бердяєв М. Національність і людство / М. Бердяєв // Сучасність. – 1993. – №8-9. – С.148 – 156; Драгоманов 1970: Драгоманов М. Літературно – публіцистичні праці: У 2 т. // М. Драгоманов.- К.,1970. – Т.1. – 482 с.; Лисяк-Рудницький 1994: Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: У 2 т./ І. Лисяк-Рудницький. – К.: Основа, 1994. – Т. 1.–268 с.; Луцький 1998: Луцький Ю. Між Гоголем і Шевченком / Ю. Луцький. – К.:

Час, 1998. – 255 с.; Сондерс 1985: Сондерс Д. Український вплив на російську культуру 1750-1850 / Д.Сондерс. – Едмонтон, 1985. – 192 с.; Субтельний 1995: Субтельний О. Україна: Історія / О.Субтельний. – К.: Софія, 1995. – 632 с.; Шевчук 2001: Шевчук В. Нерозгадані таємниці "Історії Русів" // Історія Русів. – К.: Веселка, 2001. – С. 7 – 51.; Шевчук 2002: Шевчук Валерій. Тіні зникомі. Сімейна хроніка [Текст] / В.Шевчук. – К.: Темпора, 2002. – 304 с.

Мединская О. Роман Валерия Шевчука «Тени исчезающие» как художественный инвариант научной версии авторства «Истории Русов».

В статье проведены типологические параллели между политическим памфлетом «История Русов» и романом Валерия Шевчука «Тени исчезающие». Выяснено, как в художественном варианте писатель подчеркивает свои научные исследование авторства «Истории Русов».

Ключевые слова: типология, инвариант, модус национального, мировоззренческий, современный, интенции.

Рецензенти: Попласька Н.М., д-р філол.наук, проф.
(Тернопіль)

Миколаєнко Н.В., к.філол.наук, доцент
(Вінниця)

Ірина Полішученко, асп. (НПУ ім. М. Драгоманова)

ББК 83.3 (4УКР)

УДК 821.161.2.09 «18»

Фольклоризм ліричної поезії Степана Руданського

І.О. Полішученко. Фольклоризм ліричної поезії Степана Руданського

У статті досліджено витоки поетичного мислення Степана Руданського. З'ясовано вплив фольклору на лірику поета на рівні змісту та форми.

Ключові слова: лірика, народні пісні, ритмомелодика, народнопоетичні, мотив.

Iryna Polyshuchenko Foiklore of lyric poetry of Stepan Rudanskiy